

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

Krajské kolo Dejepisnej olympiády pre ZŠ a 8-ročné gymnáziá
18. ročník, školský rok 2025/26
Testové úlohy pre kategóriu E (7. ročník ZŠ a 2. ročník OG)

Poznámka: Otázky monotematickej časti sú označené *.

1.* Rozhodnite, či uvedené súčasné krajiny (alebo ich časť) ovládali alebo neovládali niekedy počas svojej expanzie Osmanskí Turci. V odpovedovom hárku označte (zakrúžkujte) iba *áno* alebo *nie*.

- a) Belgicko
- b) Albánsko
- c) Ukrajina
- d) Irak
- e) Arménsko

2.* Turci počas svojho panstva na území Uhorska ovplyvnili aj módu a zanechali viacero druhov oblečenia, ktoré u nás pretrvali aj po ich odchode. Vytvorte správne dvojice z názvov oblečenia a ich popisu. Dvojice písmen a čísel zapíšte do odpovedového hárka. Ktorý z uvedených druhov oblečenia je na pripojenej fotografii ako jeden z najznámejších symbolov uhorských zemanov?

- a) dolomán   1) čiapka
- b) kaftan   2) kabátec podšitý kožušinou
- c) kalpak   3) dlhý úzky kabát

3.* Pri Veľkých Vozokanoch sa v 17. storočí odohrala významná bitka medzi tureckými a cisárskymi oddielmi. Dodnes ju pripomína známy pamätník (na fotografii).

Odpovedzte na nasledujúce otázky.

a) V ktorom roku sa táto bitka odohrala?

Vyberte z nasledujúcich možností:

1552 / 1652 / 1752 / 1852.

b) Ktoré vojsko v nej zvíťazilo?

4.* Turecké panstvo obohatilo aj našu slovnú zásobu (spisovnú aj nespisovnú), a to často sprostredkovane cez juhoslovanské jazyky alebo maďarčinu. Z uvedených slov vyberte iba päť správnych, ktoré majú turecký pôvod, a zapíšte ich do odpovedového hárka.

garniža, beťár, čaja, čabraka, čižmy, korbáč, paprika, papuče, čalamáda

5.* Vytvorte správne dvojice z uvedených čísel a ich významu. Kombinácie písmen a čísel zapíšte do odpovedového hárka.

- a) 60 000   1) začiatok 15-ročnej vojny proti Turkom
- b) 2   2) začiatok obdobia stavovských povstaní uhorskej šľachty
- c) 25 000   3) odhadovaný počet tureckých vojakov v bitke pri Moháči
- d) 150   4) odhadovaný počet uhorských vojakov v bitke pri Moháči
- e) 1604   5) počet uhorských panovníkov v roku 1541
- f) 1593   6) približný počet rokov, kedy územie dnešného Slovenska ohrozovali Turci
- g) 1   7) počet uhorských panovníkov okolo roku 1530

6.* Vždy vyberte iba jednu správnu možnosť a v odpovedovom hárku ju zapíšte k príslušnému písmenu.

- a) Územie Uhorska, ktoré neovládali Turci, bolo z vojenského hľadiska rozdelené na viacero častí, ktoré sa nazývali *generaláty / cisárske obvody / kapitanáty / vojenské župy*.
- b) Vyberte, ku ktorej významnej protitureckej pevnosti na Slovensku sa viažu tieto názvy bášt – Cisárska, Česká a Ernestova? *Šurany / Nové Zámky / Komárno / Leopoldov*
- c) Vznešene znejúci titul „cisár všetkých rímskych území, pán Caesarových a Alexandrových území“ patril v čase vojen s Turkami: *Leopoldovi I. z rodu Habsburgovcov / tureckému sultánovi Sulejmanovi I. / Ferdinandovi I. Habsburskému / Jozefovi II. z rodu Lotrinských*.
- d) Ktorý z uvedených uhorských panovníkov bol označovaný prívlastkom „kráľ s biľagom zradcu“? *Belo IV. / Ján Zápoľský / Matej Korvín / Žigmund Luxemburský*

Na obrázku vidíte hrad, ktorý bol rodovým sídlom spomínaného panovníka.

7.* Uvedené informácie týkajúce sa vodcov troch protihabsburských/stavovských povstaní priradte v odpovedovom hárku k správnejmu menu. Stačí zapísať písmená označujúce správne voľby.

- a) Turci z neho urobili vo Fiľakove kráľa stredného Uhorska.
- b) Jeho povstanie sa časovo prekrýva s 15-ročnou vojnou s Turkami.
- c) Turci mu dali kráľovskú korunu, ale on ju neprijal.
- d) V Banskej Bystrici (na obrázku) sa nechal zvoliť uhorským kráľom.
- e) Jeho vojská podporili obliehanie Viedne a zaútočili aj na Bratislavu.

8.* Vytvorte správne dvojice zo slov tureckého pôvodu a ich významu. Do odpovedového hárka zapíšte len správne kombinácie písmen a čísel.

a) džizje	1) elitná turecká jazda
b) akče	2) elitná turecká pechota
c) janičiari	3) turecké peniaze
d) sipáhiovia	4) daň z porty
e) ispendže	5) daň z hlavy

9.* Z uvedených pojmov a mien vyberte štyri, ktoré sa najlepšie viažu ku Sedmohradsku v čase tureckého panstva po bitke pri Moháči.

vazal, Hermannstadt, nezávislosť, Turzo, Schemnitz, Tököli, kráľovstvo, kniežactvo

10.* Dobytie pevnosti Nové Zámky bolo významným víťazstvom Turkov. Prečítajte si uvedené informácie súvisiace s touto udalosťou a rozhodnite, či sú pravdivé alebo nepravdivé. V odpovedovom hárku označte (zakrúžkujte) iba *áno* alebo *nie*.

- a) Turci dobyli pevnosť rozhodným útokom, ktorému posádka nedokázala vzdorovať.
- b) Dobytie pevnosti malo katastrofálne dôsledky pre ďalšiu obranu krajiny.
- c) Turkom sa bez väčších problémov podarilo dobyť Levice, Nitrú (na obrázku) i Trnavu.
- d) Po dobytí Nových Zámkov dosiahli najväčší územný rozsah svojho panstva v strednej Európe.
- e) Veľkovezír Ahmed Fazil Köprülü sa zaslúžil o dobytie Nových Zámkov Turkami.
- f) Po páde Nových Zámkov sa podarilo cisárovi získať veľkú finančnú pomoc zo západnej Európy.

11.* Rozhodnite, ktorá z dvojice udalostí sa stala skôr. Do odpovedového hárka zapíšte iba správnu kombináciu písmena a čísla.

- a) smrť Jána Zápoľského (1) alebo korunovácia Ferdinanda I. Habsburského za uhorského kráľa (2)
- b) prvé turecké obliehanie Viedne (1) alebo začiatok výstavby novej pevnosti Nové Zámky (2)
- c) pád novej pevnosti Nové Zámky po tureckom obliehaní (1) alebo podpísanie Žitavského mieru (2)

12. Z uvedených pojmov a časových údajov vytvorte správne dvojice, ktoré k sebe významovo patria. Do odpovedového hárka zapíšte iba správnu kombináciu písmena a čísla.

a) Samova ríša	1) 9. storočie
b) označenie Slovákov	2) 6. storočie
c) samostatné Nitrianske kniežatstvo	3) 14. storočie
d) Panónske kniežatstvo	4) 8. storočie
e) príchod Avarov do strednej Európy	5) 7. storočie

13. Keď si Slovania chceli uvariť svoju obľúbenú kašu, ktoré tri z vymenovaných surovín by nepoužili? Zapište ich do odpovedového hárka.

kukurica, obilniny, strukoviny, mlieko, zemiaky, srňacina

14. Prečítajte si ukážku z písomného prameňa z roku 903, ktorý popisuje informácie z obdobia Veľkej Moravy, a do odpovedového hárka zapište správne odpovede na nižšie uvedené otázky.

Tento panovník má veľa jazdeckých koní a jedlá mu pripravujú z kobylieteho mlieka. Má vynikajúce, pevné a vzácne brnenia a mesto, v ktorom sídli, sa volá Džirváb. V tomto meste sa koná trh každý mesiac tri dni.

- a) Uveďte meno spomínaného panovníka.
- b) V ktorej krajine/ríši vládol?
- c) Pri ktorom meste či obci na Morave sa nachádzalo veľké hradisko pokladané za Džirváb?
- d) Bol autorom citovaného prameňa arabský učenec Ibn Chartúm?

15. Prečítajte si nasledujúce tvrdenia týkajúce sa Uhorska a rozhodnite, či sú pravdivé alebo nie. Správnu možnosť *áno* alebo *nie* označte (zakrúžkujte) v odpovedovom hárku.

- a) Kráľovskú korunu poslal Štefanovi I. z rodu Arpádovcov v roku 1000 pápež Silvester II.
- b) Pri tejto príležitosti dal Štefan I. raziť v Bratislave prvé uhorské strieborné mince.
- c) Ondrej II. sa zúčastnil na križiackej výprave v roku 1217 a zanedbával správu krajiny.
- d) Uhorský kráľ Karol Róbert vládol v krajine skôr ako Belo IV.
- e) Žigmund Luxemburský musel bojovať aj na území Uhorska proti výpravám husitov.

16. V odpovedovom hárku dopíšte k písmenám správne informácie patriace do textu, respektíve ich zakrúžkujte.

Počas ... A ... storočia dostali niektoré významné sídla v Uhorsku od panovníka rôzne mestské výsady. Patrilo medzi ne aj právo budovať hradby. K najzachovalejším patria tie v meste ... B ... . Toto mesto dostalo najstaršie zachované mestské privilégium na území dnešného Slovenska. Privilégium udelil panovník ... C ... IV. Na obrázkoch vidíte časť hradieb a bránu tohto teraz krajského mesta. V odpovedovom hárku správne zakrúžkujte, ktorý obrázok je vytvorený pomocou umelej inteligencie.

obrázok X

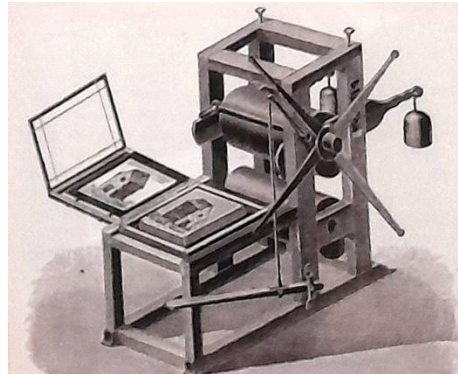
obrázok Y

17. Vyberte iba jednu správnu možnosť dopĺňajúcu vetu a zapíšte ju do odpoveďového hárka.

- a) Stredovek sa v Európe končí v roku 1359, 1492, 1592 alebo 1692?
- b) Obdobie renesancie a humanizmu sa v Európe začalo v 12., 13., 14. alebo 15. storočí?
- c) Renesančné Benátky, Janov a Florencia boli kniežactvami, republikami, vojvodstvami alebo kráľovstvami?
- d) Členovia rodiny Mediciovcov sa preslávili ako vojvodovia, banskí podnikatelia, bankári alebo výtvarní umelci.

18. Pozorne si prečítajte nasledovný text a nájdite v ňom štyri chyby. Zapíšte ich do odpoveďového hárka a doplňte tam aj správne, opravené znenie. Na poradí zapísaných chýb nezáleží. Zvýraznené slová sú správne a nie je možné ich meniť.

Najdôležitejším technickým objavom v období gotiky bola **kníhtlač**. Jej **vynálezcom** bol rakúsky zlatník a výrobca zrkadiel Johannes Göteborg. Pomocou jeho kníhtlačiarkeho vlysu bolo možné vytlačiť naraz viacero kusov kníh a nebolo ich už potrebné prepisovať ručne.

na obrázku vidíte starý prístroj na tlač

19. Ktoré tri plodiny si Európania nepriviezli z Ameriky? Správne možnosti zapíšte do odpoveďového hárka.

vanilka, zemiaky, pomaranče, kukurica, káva, paradajky, kakao, banány

20. V 17. storočí sa v Európe presadzovala absolutistická forma vlády. Uvedené krajiny rozdeľte na tie, ktoré vtedy patrili medzi absolutistické štáty, a na tie, kde sa absolutizmus nepresadil.

Francúzsko, Anglicko, Nizozemsko, Rusko

21. Ktoré štyri pojmy/mená sa spájajú s osvietenstvom? Do odpoveďového hárka zapíšte len písmená, pri ktorých sú uvedené správne možnosti.

- a) vek rozumu
- b) sila viery
- c) Kódex
- d) Bartolomé de Casablanca
- e) Encyklopédia
- f) vek elektriny
- g) deisti
- h) François-Marie Voltaire

Autori: PaedDr. Marek Bubeník, Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský

Recenzentka: Mgr. Anna Žideková

Redaktorka: Mgr. Nikoleta Kovalčíková

Fotografie: Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský, umelá inteligencia Microsoft Copilot

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

Vydavateľ: Národný inštitút vzdelávania a mládeže, Bratislava, 2026